

פרשת אחרי מות קדשים - הסוד שבאיסור עריות

ארבעה מיני ערוות

1. ויקרא (פרשת אחרי מות) פרק יח פסוק ו
אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שָׂאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרָבוּ לְגִלּוֹת עִרְוָה אֲנִי ה':

2. ויקרא (פרשת אחרי מות) פרק יח פסוק יח
וְאִשָּׁה אֶל אַחֲתָהּ לֹא תִקַּח לְצַרֵּר לְגִלּוֹת עִרְוָתָהּ עִלְיָהּ בְּחַיָּיהָ:
ספורנו

(יח) לא תקח לצרור. אמר כי לולא זה לא היה אוסר אחות אשה מאחר שאינה יוצאת ירך האשה ושהאשה עצמה מותרת אבל אסר אותה כדי שלא תהיינה צרות ולכן לא אסרה זולתי בחיי אחותה ולא כן בכל שאר העריות:

3. ויקרא (פרשת אחרי מות) פרק יח פסוק יט
וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַת טַמְאָתָהּ לֹא תִקְרָב לְגִלּוֹת עִרְוָתָהּ:
רמב"ן

אסר הכתוב הנדה מפני טעם שהזכרתי שלא התירה התורה המשכב רק לקיום הזרע. והנה הולד נוצר מדם האשה כולו או רובו כאשר הזכרתי כבר, ומדם הנדות לא יהיה נוצר כלל....

4. ויקרא (פרשת אחרי מות) פרק יח פסוק כא
(כא) וּמִזְרַעָךְ לֹא תִתֵּן לְהַעֲבִיר לַמֶּלֶךְ וְלֹא תַחֲלִיל אֶת שֵׁם אֱלֹקֶיךָ אֲנִי ה' (כב) וְאֶת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבִי אִשָּׁה תוֹעֵבָה הוּא: (כג) וּבְכָל בְּהֵמָה לֹא תִתֵּן שִׁכְבָּתְךָ לְטַמְאָהּ בָּהּ וְאִשָּׁה לֹא תַעֲמִד לִפְנֵי בְּהֵמָה לְרִבְעָה תִּבָּל הוּא:

טעם איסור עריות

5. רמב"ן ויקרא (פרשת אחרי מות) פרק יח פסוק ו
טעם איסור העריות בשאר הבשר איננו מפורש. והרב אמר במורה הנבוכים (ג מט) כי הוא למעט המשגל ולמאוס אותו ולהסתפק ממנו במעט, והנשים האלה אשר אסר הכתוב בשאר האשה הן המצויות עמו תמיד, וכן בשאר עצמו מצויות לו והוא נסתר עמהן. וכטעם הזה יגיד הרב על כולן. וכבר כתב ר"א גם כן, כי בעבור היות יצר לב האדם כבהמות לא יתכן לאסור כל הנקבות, והנה אסר כל הנמצאות עמו בכל שעה. **וזה טעם חלוש מאד, שיחייב הכתוב כרת על אלה בעבור המצאן עמו לפעמים, ומתיר שישא אדם נשים רבות למאות ולאלפים. ומה יזיק אם ישא את בתו לבדה כמותר לבני נח (סנהדרין נח ב), וישא שתי אחיות כיעקב אבינו, ואין לאדם נשואים הגונים כמו ששיא את בתו לבנו הגדול ממנה וינחילם בנחלתו ויפרו וירבו בביתו, כי הארץ לא תהו בראה לשבת יצרה. ואין בידנו דבר מקובל בזה, אבל כפי הסברא יש בענין סוד מסודות היצירה דבק בנפש והוא מכלל סוד העבור שכבר רמזנו לו:**

6. שמונה קבצים קובץ ו סח
אהבת הקרובים, ואהבת אשה, הם שני מיני אהבה שאסורים שיגעו זה בזה, כי כל אחד מקלקל את חבריו בהיותו נוגע, בנפש וביסוד העולם. זורמות הן אלה שתי האהבות כל אחת במסלולה המיוחד, והן, **על ידי שיתוף השפעתן בונות את העולם.** וכשהן באות בערבובייה, באופן שאי אפשר לכל אחת מהנה להתפשט כראוי, עוצרות הן את כל טוב העולם, וממלאות חשיכה את הנפש ואת העולם, וכחות הדין והזעם מתפרצים בטומאה רבה וקצף נורא לשבר ולכלות. וזה סוד איסור עריות שאר בשר.

7. בראשית (פרשת בראשית) פרק ג פסוק טז
(טז) אֶל הָאִשָּׁה אָמַר הָרְבָּה אֲרָבָה עֲצֻבָנָה וְהִרְנָה בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים וְאֶל אִישׁךָ תִּשְׁוָקְתָּ וְהוּא יִמְשָׁל בָּךְ: ס

8. בראשית רבה (וילנא) (פרשת בראשית) פרשה כ סימן ז

ואל אישך תשווקתך, ארבע תשוקות הן אין תשווקתה של אשה אלא לאישה, שנאמר ואל אישך תשווקתך, אין תשווקתו של יצה"ר אלא על קין וחביריו שנאמר ואליך תשווקתו, אין תשווקתו של גשמים אלא על הארץ שנאמר (תהלים סה) פקדת הארץ ותשווקה, ואין תשווקתו של הקדוש ברוך הוא אלא על ישראל שנאמר (שיר/השירים ז) ועלי תשווקתו,

9. העמק דבר בראשית (פרשת בראשית) פרק ג פסוק טז

ואל אישך תשווקתך. לפי הפשט האשה משתוקקת תמיד שתהא נושאת חן בעיני אישה, וזהו דיוק הלשון אל אישך, ולא כתיב לאישך, והכי' פי' חז"ל בב"ר פ"כ, ד' תשוקות הן אין תשווקתה של אשה אלא לאישה, אין תשווקתו של יצה"ר אלא לקין וחביריו, והפי' בזה שהוא משתוקק שהם ילכו אחריו, אין תשווקתו של גשמים אלא על הארץ, פי' שתהא הארץ נהנה ומרוה מגשמים, ואין תשווקתו של הקדוש ברוך הוא אלא על ישראל שיהיו המה הולכים אחריו, כך מובדל בזה האשה מן האיש, האיש אינו חושש שיהא נושא חן בעיני אשתו והאשה כל מעיינה שיהא האיש נוח ממנה, וא"כ היא טפלה אליו:

10. שד"ל ויקרא יח ו-ב (שמואל דוד לוצאטו)

איסורי ביאה - אין המכוון בהם כדעת הרמב"ם (מורה נבוכים ג' מ"ט) למעט המשגל, כי לא אסרה תורה ריבוי הנשים - אלא למלך - ולא ריבוי המשגל באשה אחת; ואמנם כולם לתועלת החברה. והנה אשת איש טעמה מבואר, והוא להרחיק החמס והמריבות והרציחות הבאות בעקבות הניאוף; ואף אם יהיה אדם שיתרצה בזה, ויפקיר אשתו לאיש עשיר, הדבר אסור, מפני ההשחתה אשר תצא מזה לכלל האומה בקלקול המידות. ואסור הזכר והבהמה מפני שהם מעשים נגד הטבע, ואם היו מותרים תהיה לקיחת נשים מתמעטת. **ואמנם עריות אשר הן שאר בשר אסורות בעבור הצלחת הבית ותיקון המידות והצלחת המדינה.** כי הנה לקיחת האם ואשת האב ואחות האב ואשת אחי האב הוא דבר המתנגד לכבוד אב ואם, והזלזול בכבוד אב ואם גורם קלקול המידות והפסד הנהגת הבית; וכן אשת הבן הרי היא במדרגת הבת לחמיה ולחמותה, ואם יקחנה חמיה ימשך מזה זלזול בכבוד החם והחמות והאב והאם; וכן לקיחת אשה ובתה מביאה שווי ביניהן וגורמת זלזול בכבוד האם. ואיסור אשה ואחותה הוא מפורש במילה "לצרור", והוא שלא להטיל קנאה בין שתי אחיות לעשותן צרות ושונאות זו את זו, תחת שמשפטן לאהוב זו את זו; וידוע כי השנאה בין הקרובים קשה מן השנאה בין הזרים, כי כתוקף האהבה הקודמת, כן חוזק השנאה הבאה אחריה, וזה יגרום קלקול המידות והפסד גדול בהצלחת הבית. וכן לקיחת אשת האח תביא שנאה וקנאה בין האחים; ואפילו אחר מיתת אחיו - אם יש לו בנים ויקח האח את יבמתו, זה יגרום שנאה בינו ובין בני אחיו וכן בין בניו ובין בני אחיו, וזה סיבה לקלקול המידות והפסד הצלחת הבית. לא כן אם מת אחיו וזרע אין לו. ואמנם איסור האחות נראה שהוא להצלחת המדינה, שאם היתה האחות מותרת היו רוב בני אדם נושאים אחותם, והיתה כל משפחה כעם בפני עצמו, ולא היו המשפחות מתערבבות זו בזו, ולא היתה האומה לעם אחד אלא לעמים רבים בלתי קרובים זה לזה ובלתי אוהבים זה את זה.

היא התעיבו הכתוב יותר מן החמור שהחמור אינו בא אלא על החמורה וזה התעיב דרכו יותר מן החמור ומן שאר כל בהמות ועופות, עכ"ל, ונראה דמ"ש התעיבו הכתוב וכו', ר"ל דס"ל דהתואר תועבה יותר מגונה מתואר טמא. והנה בבהמות וחיות אשר לא טהורות לא מצינו שהתעיבם הכתוב היינו שיתארם בלשון תועבה אלא רק בלשון טומאה, שזה מורה רק על העדר הטהרה והכשרות, משא"כ בענין זה כתב הכתוב תועבה היא שזה מורה על השקוץ והזהמא וכו', וזהו שאמר שענין זה התעיב הכתוב יותר מטומאת בהמות טמאות כמבואר:

20. ויקרא (פרשת אחרי מות) פרק יח פסוק כג

(כג) ובכל בהמה לא תתן שִׁקְבָּתְךָ לְטִמְאָה בָּהּ וְאִשָּׁה לֹא תַעֲמֹד לִפְנֵי בְהֵמָה לְרִבְעָה תִּבָּל הִוא:

21. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף נא עמוד א

אמר ליה: תבל הוא - תבלין יש בה? מי שניא הדא ביאה מן כולהון ביאות? (כלומר יש בביאה זו טעם מבאחרות שמנחת בעלה ונרבעת לבהמה.)

22. ירמיהו פרק י פסוק יב

עֲשֵׂה אֶרֶץ בְּכַחַם מִכִּין תִּבָּל בְּחִכְמָתוֹ וּבִתְבוּנָתוֹ נֹטֶה שְׁמִי:

מכין תבל בחכמתו - תבל הוא מקומות הישוב מן הארץ והכין אותם האל בחכמתו בנהרות נמשכים ובמעיינות נזלים שלא יתכן הישוב מבלעדיהם ויצמחו בהם כל עשב וכל עץ פרי הצריכים לישוב אדם ולבהמה וכל התועלות הנמצאות בה הכל עשה בחכמה:

23. ויקרא (פרשת קדושים) פרק כ פסוק יב

וְאִישׁ אֲשֶׁר יִשְׁכַּב אֶת כְּלִתּוֹ מֵאוֹת יוֹמָתוֹ שְׁנֵיהֶם תִּבָּל עֲשׂוּ דְמִיָּהֶם בָּם:

גנאי. לשון אחר מבלבלין זרע האב בזרע הבן:

24. רמב"ן ויקרא (פרשת אחרי מות) פרק יח פסוק יז

וקרא הכתוב שכיבת הבהמה תבל הוא (פסוק כג), שיבלבל זרע אדם וזרע בהמה, וכן אמר (להלן כ יב) בשכיבת הכלה תבל הוא, שיתערב האב והבן להיות לה כאיש אחד, תשכב עם שניהם יחד במחשבה:

הסבר מדוע יש מגדולי האומה שנולדו מביאות שבעתיד נאסרו

25. שמות (פרשת וזאת) פרק ו פסוק כ

(כ) וַיִּקַּח עֲמֶרְם אֶת יוֹכָבֵד דִּדְתּוֹ לוֹ לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת אֶהֱרֹן וְאֶת מֹשֶׁה וְשֵׁנֵי חַיִּי עֲמֶרְם שִׁבְעָה וְשְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה:

(כ) ויקח עמרם את יוכבד דדתו מה שהסכים הקדוש ברוך הוא שיצא אדם גדול כמשה מלקוחים שעתיד להזהיר עליהם. לפי שאין מעמידים פרנס על הצבור אלא א"כ קופה של שרצים תלויה לו בצוארו פן יתגאה על הצבור, כמו שמצינו בדוד.

26. ספורנו ויקרא (פרשת אחרי מות) פרק יח פסוק ו

(ו) איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו. הנה התולדת ההוא משאר בשר בהיות אז הפועל והמתפעל קרובים במזג ראוי שתהיה יותר הגונה וממוזגת כמו שקרה בתולדת משה אהרן ומרים מעמרם ויוכבד דודתו וכמו שאמרו ז"ל על נשואי בת אחותו וזה יצדק **כאשר יהיו הפועל והמתפעל מכונים להפיק רצון קונם בלבד**. אפס כי זה יקרה על המעט כי אמנם מה שיקרה בכל המין האנושי או ברובו בזה הוא שיהיו מכונים לתענוג בלבד

27. צרור המור ויקרא פרשת אחרי מות

והנה זאת הפרשה של עריות אנו קורין אותה ג"כ ביוה"כ. לפי שיש בה סודות עליונים והם שרביטו של מלך ואין ראוי להשתמש בהם. אלא בן עמרם וכיוצא בו. ולכן יצא ממנו החכמה והתבונה והמלוכה.

11. ויקרא (פרשת אחרי מות) פרק יח פסוק יח

וְאִשָּׁה אֲלֵ אַחֶתָּה לֹא תִקַּח לְצִרָר לְגַלּוֹת עֲרוּתָהּ עֲלֶיהָ בְּסִיָּה:

רמב"ן

(יח) לצרור לגלות ערותה עליה בחייה - ובכאן יפרש הכתוב טעם האיסור, יאמר שאינו ראוי שתקח אשה אל אחותה לצרור אותן זו לזו, כי הן ראויות שתהיינה אוהבות זו את זו לא שתהיינה צרות. ולא אמר כן באשה ובתה ואשה ואמה, כי הנה שאר, ואסורות אפילו לאחר מיתה:

לא תוהו בראה לשבת יצרה....

12. ויקרא (פרשת אחרי מות) פרק יח פסוק יט

וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַּת טִמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגַלּוֹת עֲרוּתָהּ:

רמב"ן

אסר הכתוב הנדה מפני טעם שהזכרתי (לעיל בפסוק ו), שלא התירה התורה המשכב רק לקיום הזרע. והנה הולד נוצר מדם האשה כולו או רובו כאשר הזכרתי כבר (לעיל יב ב), ומדם הנדות לא יהיה נוצר כלל....

13. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף מא עמוד ב

מתני'. מי שחציו עבד וחציו בן חורין - עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד, דברי ב"ה; ב"ש אומרים: תקנתם את רבו ואת עצמו לא תקנתם! לישא שפחה אי אפשר - שכבר חציו בן חורין, בת חורין אי אפשר - שכבר חציו עבד, יבטל? והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר: לא תוהו בראה לשבת יצרה! אלא מפני תיקון העולם, כופין את רבו ועושה אותו בן חורין, וכותב שטר על חצי דמיו. וחזרו ב"ה להורות כדברי ב"ש.

14. בראשית (פרשת נח) פרק יא פסוק ד

(ד) וַיֹּאמְרוּ הָבָה נִבְנֶה לָנוּ עִיר וּמִגְדָּל וְרֹאשׁוֹ בַּשָּׁמַיִם וְנַעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם פֶּן נִפּוּץ עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ:

רבינו בחי'

(ד) ונעשה לנו שם. ע"ד הפשט, היו מבקשים להתישב במקום אחד להיותם מחוברים יחד ולא מצאו מקום אלא שנער, וע"כ רצו לבנות להם עיר ומגדל שיהיה מחזיק את כלם, העיר לישוב, והמגדל לאות ולשם שיראוהו בני כל העולם וישיירו נגדו ויתישבו באותה העיר ולא במקום אחר, וזה טעם "פן נפוצ", וע"כ הפיצם ה' לפי שבאו כנגד כונתו שאר שיתפשטו האומות בכל העולם ויתישבו בכל המקומות שבארץ, לפי שלכך בראה ולשבת יצרה.

15. העמק דבר בראשית (פרשת נח) פרק יא פסוק ד

אמנם יש להבין מה חששו אם יצאו כמה לארץ אחרת, ומובן שזה היה שייך לדברים אחדים שהיה ביניהם, ובאשר אין דעות בני אדם שונים, חששו שלא יצאו בני אדם מדעה זו ויהיו במחשבה אחרת, על כן היו משגיחים שלא יצא איש מישוב שלהם, ומי שסר מדברים אחדים שביניהם היה משפטו לשריפה, כאשר עשו לאברהם אבינו, נמצא היו דברים אחדים שביניהם לרועץ שהחליטו להרוג את מי שלא יחשוב כדעתם, ויבואר עוד להלן ו':

16. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קכא עמוד א

אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין, שלא לבייש את מי שאין לו. בשלמא יום הכפורים - יום סליחה ומחילה, יום שנתנו בו לחות אחרונות, אלא חמשה עשר באב מאי היא? אמר רב יהודה אמר שמואל: יום שהותרו שבטים לבא זה בזה. מאי דרוש? זה הדבר - דבר זה לא יהא נוהג אלא בדור זה

17. ויקרא (פרשת אחרי מות) פרק יח פסוק כב

(כב) וְאֶת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תוֹעֵבָה הִוא:

18. תלמוד בבלי מסכת נדרים דף נא עמוד א

הכי אמר רחמנא: תועבה - תועה אתה בה.

19. תורה תמימה הערות ויקרא פרק יח הערה ע

(ע) נראה הכונה שתועה מדרכי יסודות הבריאה לשכב עם זכר. ובפסיקתא זוטרתא מפרש תועה אתה בה שהרי אין לך ממנו זרע אנשים, והכונה אחת היא כמש"כ. ומוסיף עוד שם דבר אחר תועבה

28. ויקרא (פרשת קדושים) פרק כ פסוק יז

(יז) וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אָחִיתוֹ בֵּת אָבִיו אוֹ בֵּת אִמּוֹ וְרָאָה אֶת עֲרוֹתָהּ וְהָיָה תְרָאָה אֶת עֲרוֹתוֹ חֶסֶד הוּא וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי בְנֵי עַמָּם עֲרוֹת אָחִיתוֹ גְּלָה עוֹנֹו יִשָּׂא:

תורה תמימה

חסד הוא - מהו חסד הוא, אמר ר' אבין, שלא תאמר הא קין נשא אחותו והבל נשא אחותו, אלא חסד הוא שעשיתי עם הראשונים שיבנה עולם מהם, שנאמר (תהלים פט) כי אמרתי עולם חסד יבנה [ירושלמי יבמות פ"א א ה"א]: (דאל"ה לא היה העולם מתקיים).

29. גור אריה בראשית (פרשת ויגש) פרק מז פסוק י

ואפשר לתרץ עוד כי תולדות יעקב שהותר להם לישא אחותם הכל היה ברוח הקודש שהותר להם, מפני כי בני יעקב היו עם אחד בפני עצמו - הותר להם לישא ביחד, כדי שלא יהיו צריכין להיות מתחברים לעם אחר. והרי תמצא גבי אדם הראשון שהותר לו לישא את אחותו, כדכתיב (תהלים פט, ג) "אמרתי עולם חסד יבנה", ואמרינן 'חסד עשה הקדוש ברוך הוא עם קין שהתיר לו אחותו', הכי נמי חסד עשה הקדוש ברוך הוא עם בני יעקב שהתיר להם [אחותם].

סיכום:

איסור עריות הוא אחד האיסורים החמורים בתורה שהם ביהרג ואל יעבור, העונש עליהם כרת ובשעה שישראל חוטאים בעריות הארץ מקיאה אותם. איסור עריות נוגע בסוד הבריה. יש אהבת קרובים ויש אהבת אשה לבעלה ואלו שני מסלולים שאסור שיתערבבו זה בזה. דרך איסור ערווה בשאר בשר אנו לומדים לשמור על המעמדות שבבריה. מאיסור ערווה עם אשת איש ואחות אשתו אנו למדים על הצורך בהעמדת חברה בריאה ומתוקנת ומאיסור משכב זכור ומשכב בהמה אנו למדים על יסוד תיקון העולם ופיתוחו שבא לידי ביטוי בנישואי איש לאשה דווקא מרקעים שונים וממשחות שונות.

שבת שלום!!

